

Ekoturystyka i szlaki Greenways - nowe szanse dla województwa podkarpackiego

- **Dominika Zaręba** / Stowarzyszenie Greenways Polska / Fundusz Partnerstwa / Environmental Partnership Association

Konferencja regionalna „Learning from experience projektu OUR WAY”
25/02/2021

**environmental
partnership**
association

Spis tematów

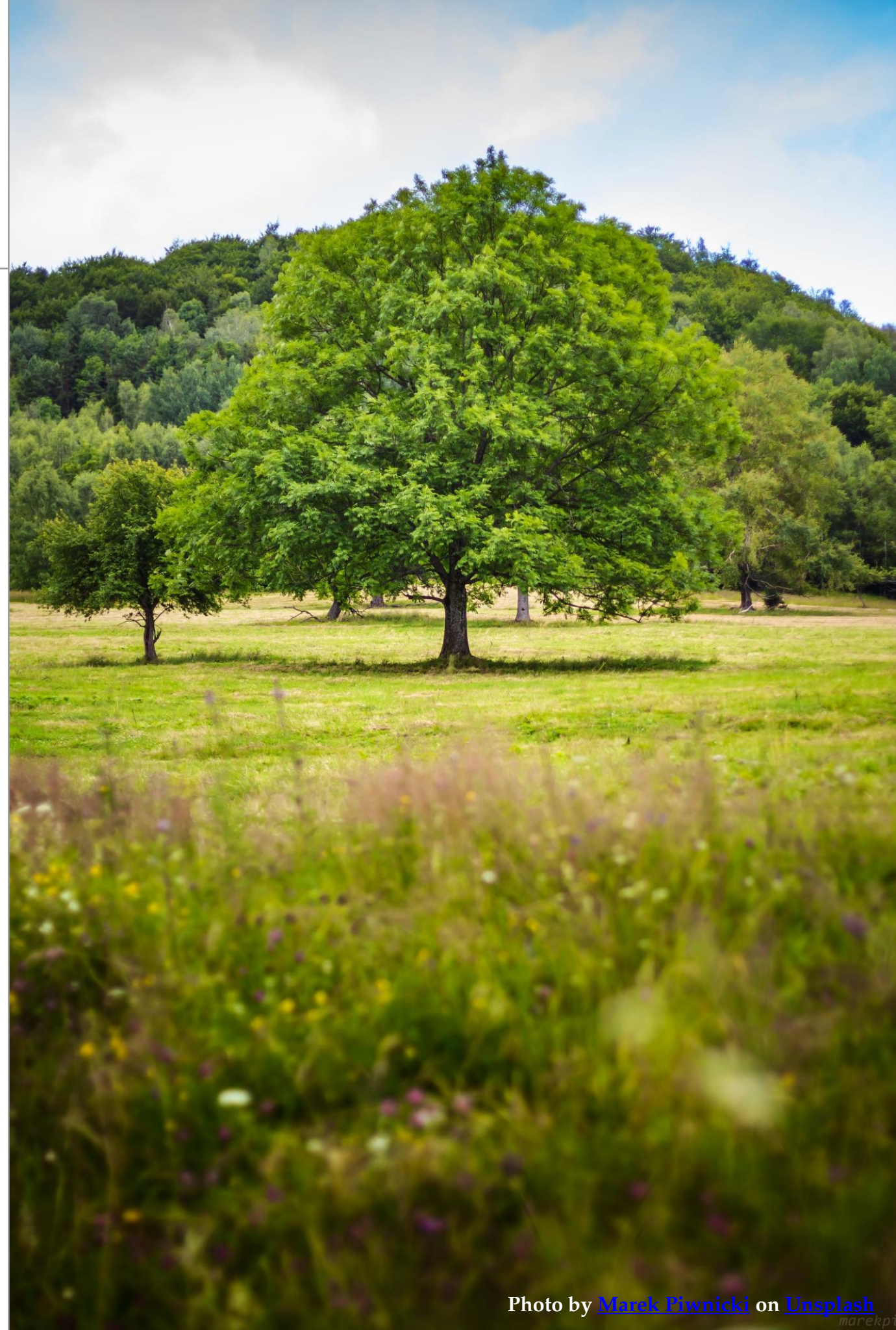
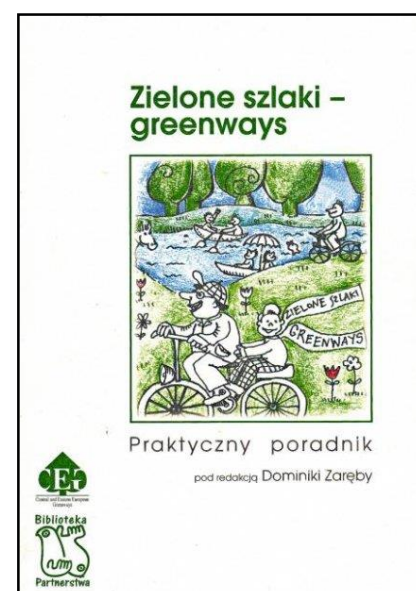
- Ekoturystyka i szlaki Greenways
- Współczesne trendy i badania rynku - turystyka zrównoważona i rowerowa
- Szanse dla województwa podkarpackiego

Ekoturystyka

Ekoturystyka to świadoma i poznawcza podróż do regionów cennych przyrodniczo i kulturowo, która z jednej strony pomaga chronić środowisko naturalne i kulturowe, a z drugiej podtrzymuje dobrobyt lokalnych społeczności.

Zarządzanie regionem w turystyce zrównoważonej

Zarządzanie konwencjonalne	Zarządzanie zrównoważone
Zagospodarowanie turystyczne bez planowania	Najpierw planowanie – potem zagospodarowanie
Każda gmina planuje oddzielnie	Planowanie całych regionów
Zabudowa chaotyczna	Koncentracja zabudowy, oszczędzanie terenu
Architektura odbiegająca od lokalnego stylu i budownictwa	Typowa architektura okolicy (formy i surowiec)
Wykorzystywanie szczególnie wartościowych krajobrazów	Pozostawienie szczególnie wartościowych krajobrazów w stanie nienaruszonym
Budowanie nowej infrastruktury, nowych miejsc noclegowych	Lepsze wykorzystanie istniejącej już infrastruktury, dywersyfikacja obiektów noclegowych
Pozostawienie rozwoju turystyki w rękach obcych promotorów	Pozostawienie prawa do decyzji i udziału w turystyce lokalnej społeczności, która najbardziej korzysta ekonomicznie z jej rozwoju
Branie pod uwagę wyłącznie korzyści ekonomicznych	Przeprowadzenie bilansu strat i zysków przy rozpatrzeniu wszystkich aspektów ekonomicznych, ekologicznych i socjologicznych
Tworzenie bazy dla prywatnego ruchu samochodowego	Popieranie komunikacji publicznej i alternatywnej, tworzenie szlaków dla turystyki niezmotoryzowanej

Źródło: Zaręba 2010, za: Schmollgruber K., wg Zielińska 1996: *Za i przeciw turystyki. Jak ją należy organizować, aby była korzystna dla ludzi i środowiska*, w: „Eko-dom”, nr 2.

Program Greenways w Europie Środkowo-Wschodniej

Greenways to szlaki dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, tworzone wzdłuż rzek, historycznych tras handlowych, naturalnych korytarzy przyrodniczych i kolei. Są to wielofunkcyjne szlaki służące niezmotoryzowanym formom transportu, podróżowania i promocji zdrowego stylu życia.

Greenways tworzą ramy dla realizacji lokalnych inicjatyw społecznych na rzecz ochrony przyrody i krajobrazu, zachowania dziedzictwa kulturowego, rozwoju ekoturystyki i zrównoważonego transportu.

**Deklaracja CEG z Sopron 2006,
Deklaracja CEG z Wiednia 2016**

Deklaracja EGWA z Lille, 2000

ASSOCIATION EUROPÉENNE DES VOIES VERTES
EUROPEAN GREENWAYS ASSOCIATION
ASOCIACIÓN EUROPEA DE VÍAS VERDES

**environmental
partnership**
association

Central and Eastern European
Greenways

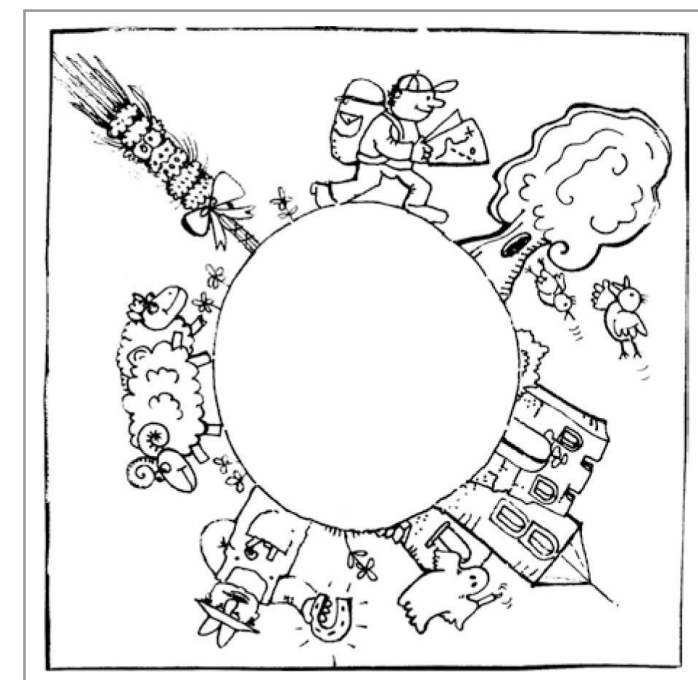

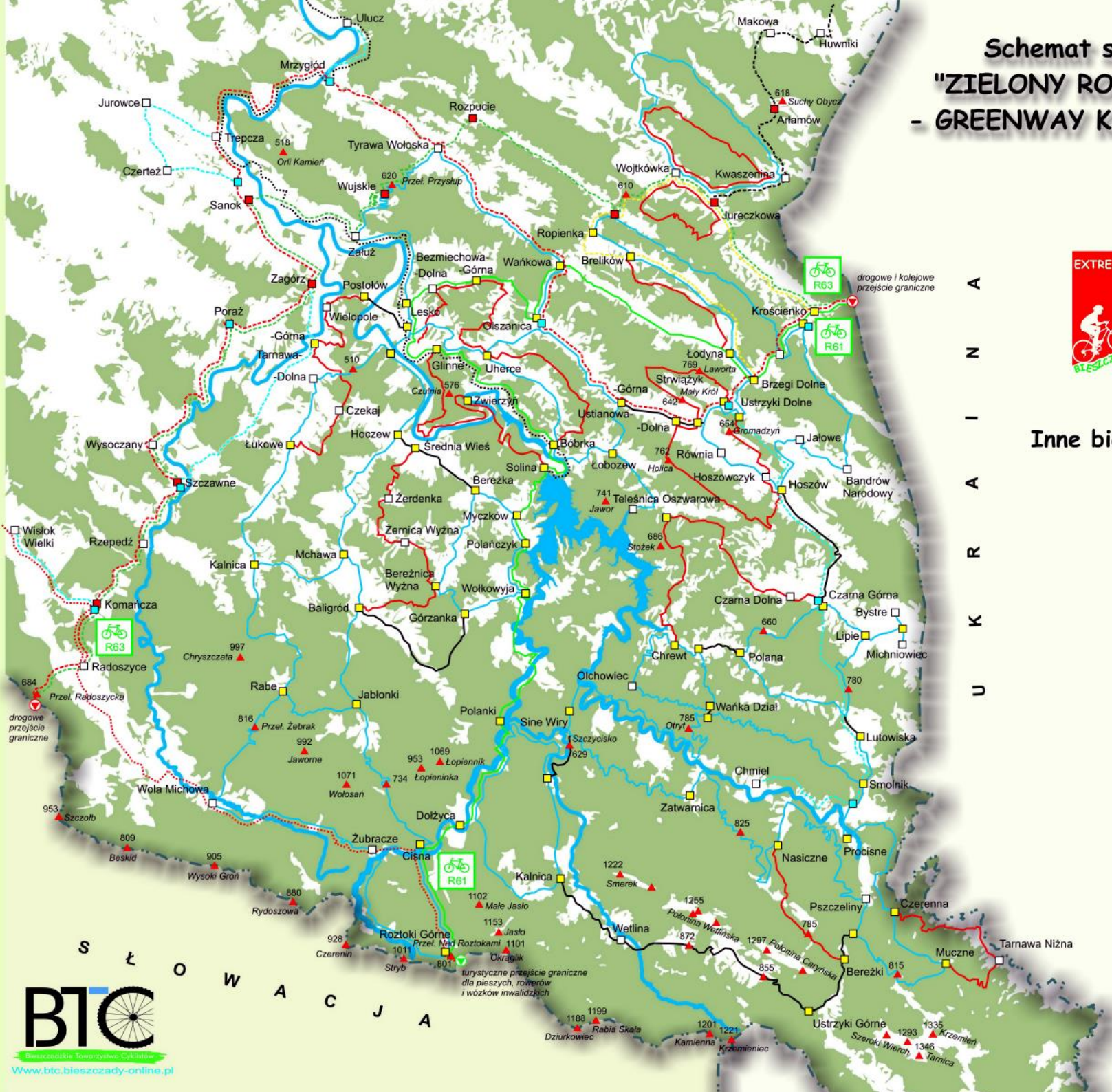
Stowarzyszenie
Greenways
Polska

[STRONA GŁÓWNA](#)[O NAS »](#)[GREENWAYS](#)[INICJATYWY I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ](#)[EKOTURYSTYKA](#)[AKTUALNOŚCI »](#)[KONTAKT](#)

Greenways w Europie Środkowo- Wschodniej

- zachowanie przyrody i krajobrazu oraz dziedzictwa kulturowego,
- rozwój turystyki przyjaznej dla środowiska /oferta ekoturystyczna
- promocja zrównoważonego transportu i zdrowego stylu życia
- ożywianie lokalnej gospodarki i pobudzanie przedsiębiorczości
- łączenie miejsc i regionów / partnerstwo transgraniczne

Schemat szlaku rowerowego "ZIELONY ROWER BIESZCZADY - - GREENWAY KARPATY WSCHODNIE"

Inne bieszczadzkie szlaki rowerowe:

"Śladami przygód dobrego wojaka Szwajjka"

"Śladami nadszańskich umocnień"

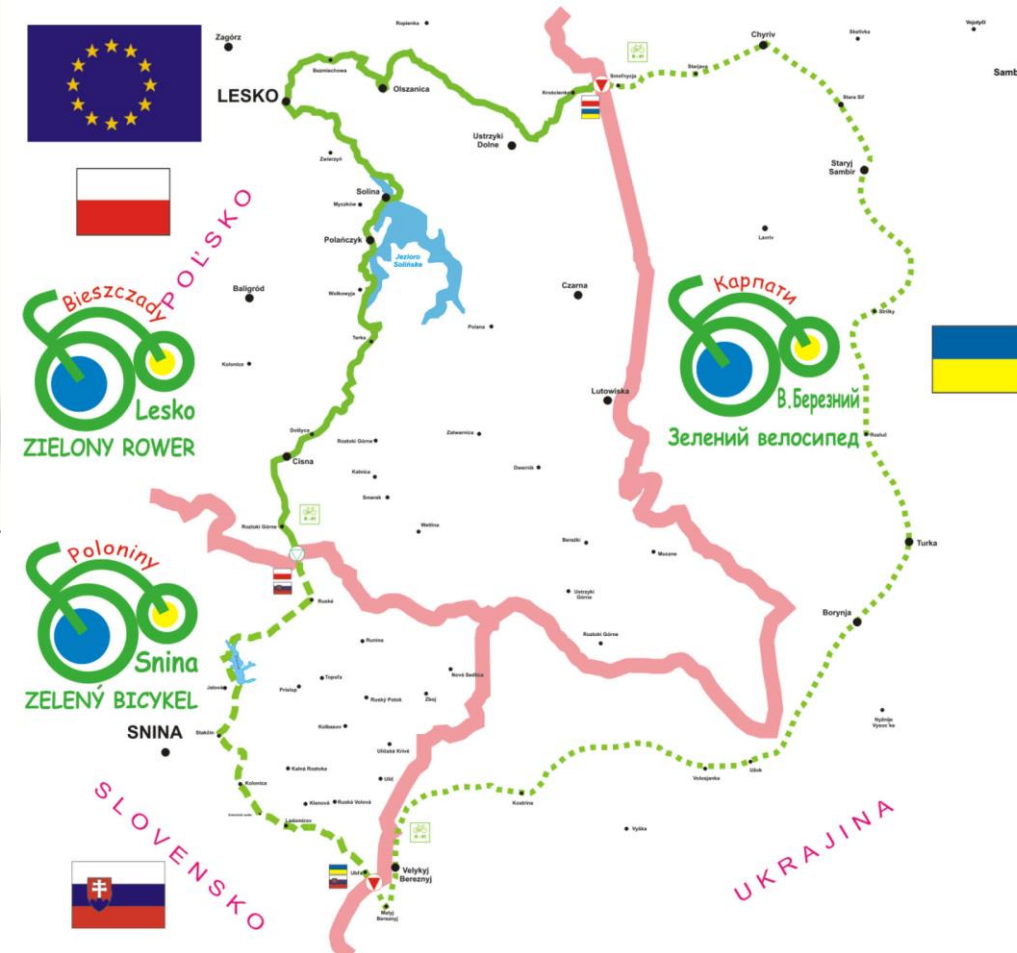
Szlak Ikon

Karpatian Cycle Route

Green Bicycle - East Carpathians Greenway

Pierwsza inicjatywa Greenways
w województwie podkarpackim
/ aktywność organizacji społecznych,
indywidualnych przedsiębiorców i gmin

Przykład VeloMałopolska i Greenways

MAŁOPOLSKIE SZLAKI GREENWAYS REAKTYWACJA - PROJEKTY PRZEBIEGU

mapa samochodowo-turystyczna w skali 1:100 000

SZLAKI GREENWAYS - GŁÓWNE

- — — — — Kraków - Morawy - Wiedeń (KMW)
- — — — — Bursztynowy (SB - Amber)
- — — — — Główny Karpacki Szlak Rowerowy (GKSR)
- — — — — szlak łącznikowy Oświęcim - Stryszów (KMW-A)
- - - - - W03 projektowane warianty szlaków głównych

Uwaga: przedstawiono wyłącznie warianty dłuższe, dające się przedstawić w skali mapy

SZLAKI GREENWAYS - BOCZNE

- - - - - Rowerowy Szlak Orlich Gniazd (ROG)
- - - - - Szlak Doliny Karpi (DK)

TRASY ROWEROWE VELO MAŁOPOLSKA

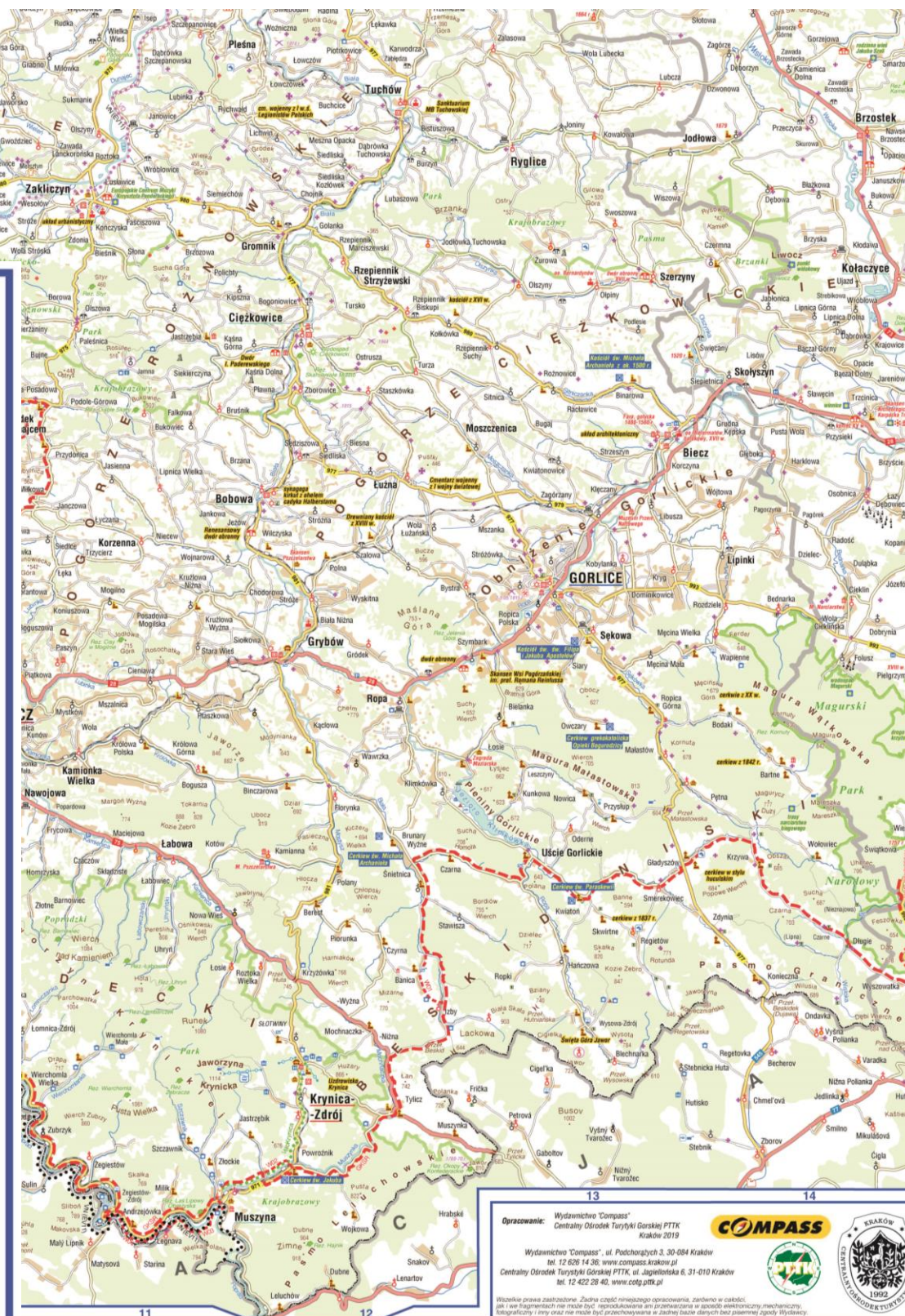
- • • • • Wiślana Trasa Rowerowa (WTR)
- • • • • Velo Dunajec (VD)
- • • • • Velo Metropolis (VM EV 4)
- • • • • Velo Natura (VN EV 11)

Uwaga:

- na mapie nie zaznaczano tras planowanych: Velo Skawa, Velo Raba, Velo Prądnik oraz Velo Rudawa, poza odcinkiem pod Skałą Kmity,
- odcinki wspólne dwóch i więcej tras zaznaczono w formie opisowej [np. VM (EV4) WTR]

TRASY POZOSTAŁE

- • • • • Velo Krynica
- • • • • Szlak Wokół Tatr (SWT)

4. O szlakach Greenways w Belgii opowiada Gilbert Perrin, współtwórca ruchu Greenways w Europie

Podczas VI Europejskiej Konferencji Greenways w Vitoria-Gasteiz (Kraj Basków, Hiszpania) rozmawiamy z Gilbertem Perrin, twórcą Greenways w Belgii, współzałożycielem i byłym prezesem European Greenways Association, międzynarodowym doradcą Stowarzyszenia Chemins du Rail, pomysłodawcą i liderem Greenways w Europie.

– Opowiedz jak zaczęła się twoja przygoda z kolejami i Greenways?

To długa historia. Mój ojciec był fanem kolei. Zabierał mnie na wycieczki i pokazywał wszystkie nowe pociągi i infrastrukturę kolejową; widzieliśmy także ostatni pociąg parowy w Szwajcarii. Od dzieciństwa pasjonowały mnie lokomotywy parowe. Potem byłem członkiem różnych stowarzyszeń kolejowych. W 1985 r. obchodziliśmy 150-lecie kolei belgijskich i w telewizji, gdzie wówczas pracowałem, dyskutowaliśmy o tym, kto zrealizuje program poświęcony temu wydarzeniu. Mój dyrektor powiedział: – Gilbert, to zadanie dla ciebie... Zacząłem tworzyć filmową historię kolei belgijskich. Po części wynikało to z faktu, że Belgia po drugiej wojnie światowej miała najgęstszą sieć kolejową w Europie.

– Co za fascynująca historia!

Tak, ale musimy też wyjaśnić, że po drugiej wojnie światowej kolejne linie były zamykane, jedna po drugiej, średnio około 40–50 km rocznie... Sieć bardzo szybko się kurczyła i musiałem to szybko udokumentować. Byliśmy w bardzo dobrym kontakcie z National Railway Company w Belgii (Belgijskie Koleje Narodowe – SNCB) i poprosiłem ich o pomoc we wskazaniu nieużytkowanych linii kolejowych. Dali pełną mi listę. Wyruszyliśmy więc z operatorem kamery w te różne miejsca, aby sporządzić dokumentację. Zadałem sobie pytanie: – Ile mamy kilometrów nieczynnych kolei takich jak te? Odpowiedź była prosta. Przed wojną mieliśmy 5000 km, teraz mamy 3400, więc łączna liczba nieczynnych kolei to 1600 km. Niesamowite!

– To bardzo dużo! W całej Belgii?

Tak w całym kraju. W Walonii było więcej linii kolejowych, ponieważ był to region zindustrializowany z kopalniami węgla i przemysłem stalowym. Kiedy przemysł ciężki oparty o węgiel upadł, zamknięto także tutaj najwięcej linii. To było wyjątkowe dziedzictwo! Opuszczone trakty kolejowe pełne drzew i kwiatów, czasem z zachowanymi torami, czasem bez, stare stacyjki kolejowe... W 1991 r., kiedy już 20 lat pracowałem w telewizji, zdecydowałem, że potrzebuję dłuższej przerwy i wziąłem półroczny urlop. W tym czasie odwiedziłem prawie wszystkie z tych 1600 km nieczynnych linii kolejowych. Czasami na rowerze, większość na piechotę.

– Zrobiłeś to w pół roku... Musiałeś odkryć cenne dziedzictwo kulturowe i fascynujące krajobrazy...

Tak, znalazłem niesamowite dziedzictwo i zobaczyłem, że niektóre z tych nieużytkowanych traktów nadają

Deklaracja Greenways z Lille
Doświadczenia partnerów europejskich

Ekoturysta = turysta odpowiedzialny

Jest zainteresowany zwiedzaniem regionem, jego historią, dziedzictwem, przyrodą.

Szanuje miejscowe zwyczaje i mieszkańców, chętnie smakuje lokalnej kuchni, uczestniczy w imprezach lokalnych, kupuje od miejscowych producentów i w małych sklepikach.

Lubi spędzać czas aktywnie i korzysta także z bardziej ekologicznych środków transportu, tam, gdzie jest to możliwe.

SLOW TRAVEL

Ekoturysty zostawiają w regionie 50-80 % swoich wydatków. Podróżują częściej. **Dzienne wydatki – ok. 70 EUR.**

Podczas gdy 80 % ceny pakietów turystycznych all-inclusive trafia do: linii lotniczych, sieci hotelarskich i innych firm międzynarodowych. Dziennie wydatki turystów “pakietowych” - ok. 50 EUR

Trendy w światowej turystyce

1/3
turystów
na
świecie

- **ZDROWIE** – aktywne formy wypoczynku na łonie przyrody
- **ŚWIADOMOŚĆ I EDUKACJA** – oferty specjalistyczne o walorach poznawczych i edukacyjnych (udział w warsztatach, wydarzeniach)
- **ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ** – wzrost świadomości ekologicznej turystów i proekologicznego stylu podróżowania
- **AUTENTYCZNOŚĆ I DOZNANIA** – poszukiwanie autentyczności, wrażeń i emocji; podróże wielopokoleniowe
- **STYLE ŻYCIA** – produkty turystyczne nastawione na hobby i indywidualne zainteresowania, mikrowycieczki.

Konsumenci domagają się bardziej indywidualnych i autentycznych doświadczeń w podróży!

Rynek europejski charakteryzuje wzrost zapotrzebowania na podróże aktywne, zieloną turystykę i zdrowy wypoczynek na terenach wiejskich, zwłaszcza w dobie pandemii.

Skift.MEGA TRENDS

LOOKING AHEAD
TO 2025

Skift.
DEFINING
THE
FUTURE
OF
TRAVEL

Tourism's New Competitive Advantage Is Protecting — Not Just Promoting — Destinations

By Rosie Spinks

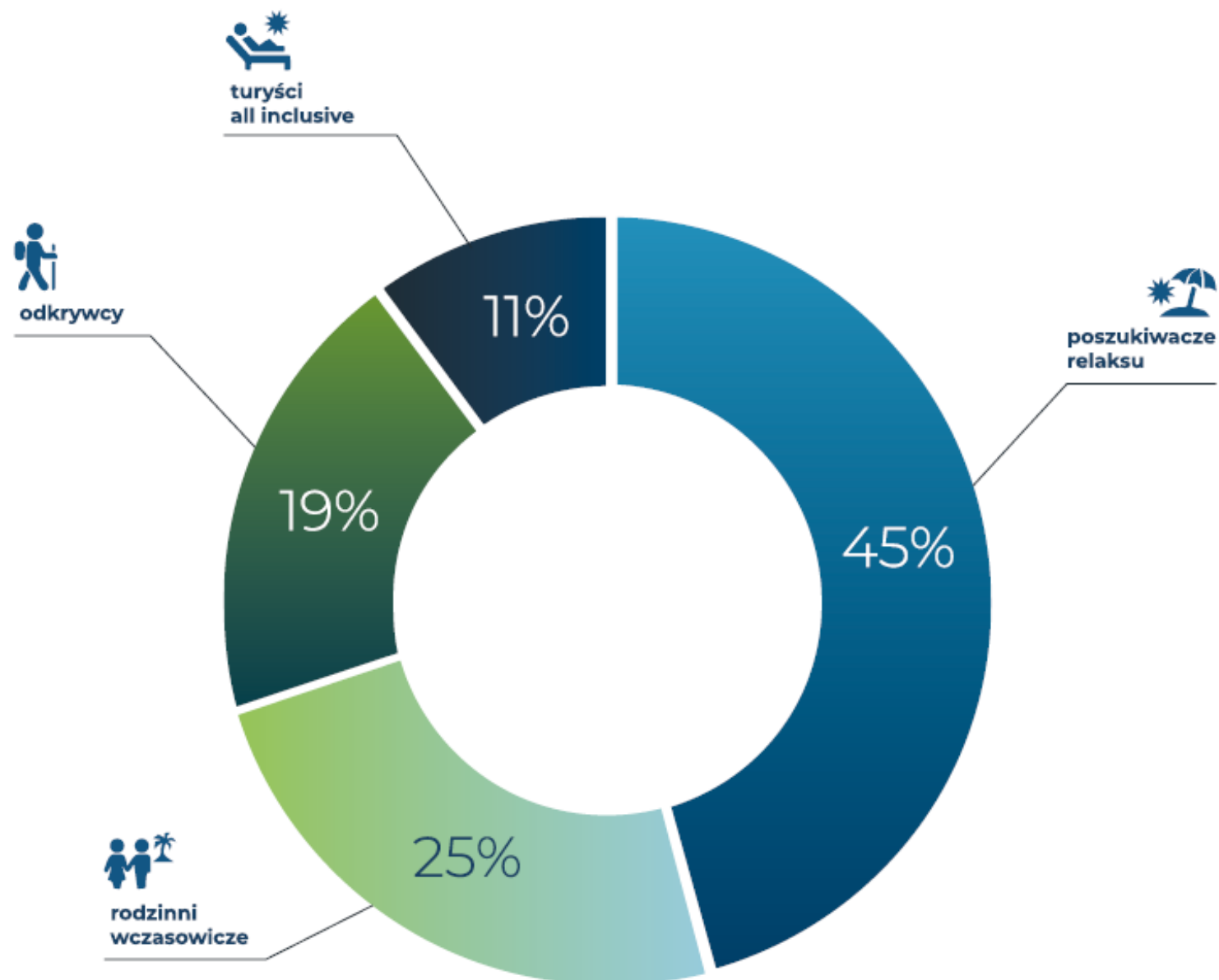
Illustrations by Min Liu

Polski ekoturysta = odkrywca

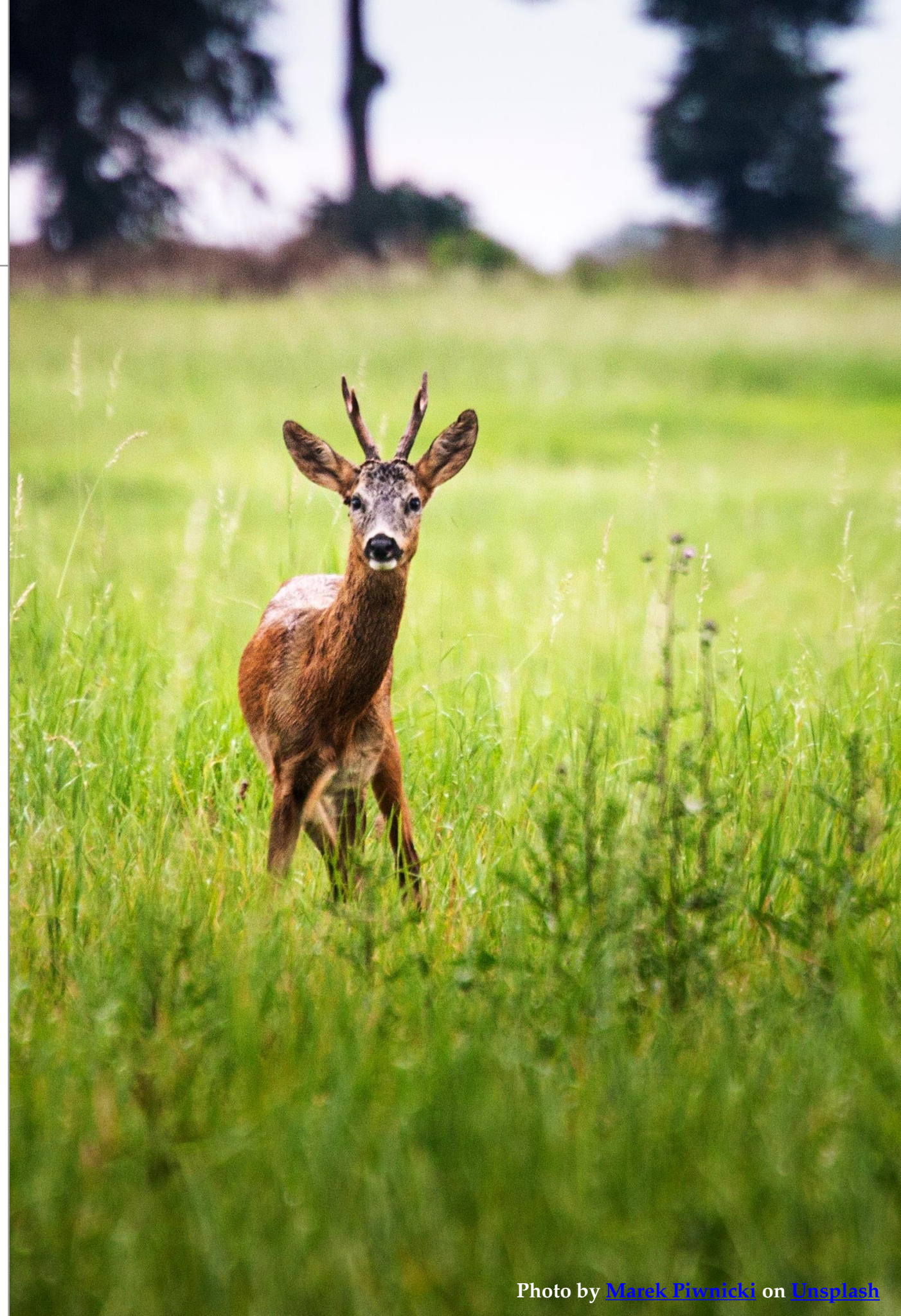
Sposób spędzania czasu:

84% spacerując
69% uprawiając sport, rekreację

Ekoturystyka w Polsce

- Najbardziej popularne aktywności: wycieczki piesze, rowerowe i kajakowe, turystyka rodzinna, wielopokoleniowa
- 90% turyści krajowi
- Ekoturysty zagraniczni – głównie małe wyspecjalizowane grupy – obserwatorzy przyrody, rowerzyści
- Nowe eko-produkty: szlaki velo, greenways, wioski tematyczne, ekomuzea, questy, warsztaty kulinarne, rękodzielnicze, oryginalne imprezy kulturalne i artystyczne, mikrowyprawy.

Ekoturystyka w Polsce

Organizowana na terenach wiejskich,
w pobliżu obszarów chronionych (parki
narodowe, krajobrazowe, miejsca
Natura 2000, etc.)

Zakwaterowanie w gospodarstwach
agroturystycznych, rodzinnych
pensjonatach, małych hotelach

Lokalne produkty, zdrowa żywność

Turystyka indywidualna, w małych
grupach; większa częstotliwość
podróży; rodziny z dziećmi, podróże
wielopokoleniowe

Bardzo ważna jest wysoka jakość oferty

EKOTURYSTYKA W POLSCE 2016

Opracowano w Departamencie Strategii Polskiej Organizacji Turystycznej,
na podstawie wyników badań zrealizowanych w grudniu 2015 roku

Ekoturysta z Polski

Potencjalny ekoturysta z Polski – 25-59 lat (duży potencjał w osobach w wieku 60+), nieco więcej kobiet niż mężczyzn, większość z dużych miast, ze średnim lub wyższym wykształceniem, aktywni zawodowo, odkrywcy i indywidualiści w podróżowaniu.

Najważniejsze elementy oferty: kontakt z przyrodą, podziwianie krajobrazów, czyste powietrze, woda, cisza, daleko od “cywilizacji”, wędrówki piesze i rowerowe, zdrowe jedzenie, oferta dostosowana indywidualnie do zainteresowań i stylu życia

Trendy w turystyce rowerowej

- Podróże rodzinne i wielopokoleniowe
- Indywidualizacja oferty, planu podróży w zależności od charakteru grupy, zainteresowań
- Wycieczki jednodniowe i mikrowycieczki jako uzupełnienie oferty wypoczynku
- Wzrost zainteresowania rowerami elektrycznymi
- 90% podróży rowerowych odbywa się na rynku krajowym!

Źródło: "CBI Product Factsheet: Cycling Tourism from Europe", MSZ Holandii, 2015.

Photo by [Marek Piwnicki](#) on [Unsplash](#)

Turysta rowerowy w Europie

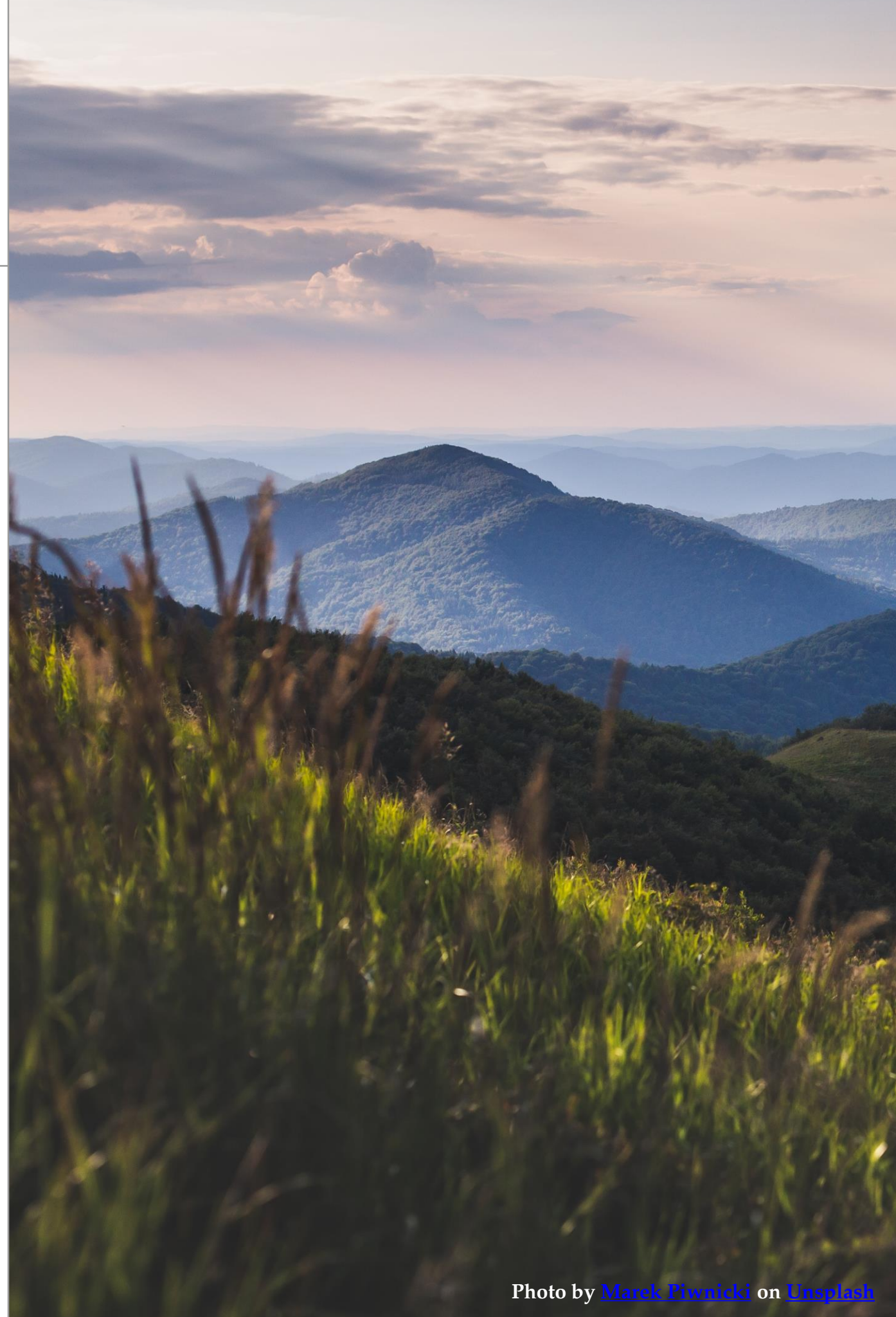
- wiek: 40-60 lat
- nieznacznie więcej mężczyzn niż kobiet
- osoby z wyższym wykształceniem, lepiej zarabiające
- motywy podróży: uprawianie sportu, poprawa kondycji fizycznej i zdrowia, przebywanie blisko przyrody
- zwykle sami organizują podróż, wybierają trasę, rezerwują noclegi - bardzo ważna jest dostępna informacja turystyczna online
- wg ECF: ok 5% rynku, 44 mld rocznie, 20 mln noclegów o wartości 9 mld

Województwo Podkarpackie

Jeden z najbogatszych przyrodniczo i kulturowo regionów Polski i Europy Środkowej; zielony zakątek Europy.

Bogactwo dziedzictwa Karpat i Pogórza Karpackiego; skarby architektury drewnianej; zamki, pałace i historyczne parki; oryginalna, wielokulturowa kuchnia; czyste powietrze i rzeki; utalentowani, kreatywni mieszkańcy, wszechobecna sztuka i różnorodność rękodziela i zawodów; potencjał wynikający z transgranicznego położenia... to wszystko sprawia, że Podkarpacie może stać się kolebką ekoturystyki i turystyki zrównoważonej.

Ekoturystyka i Greenways

- Skorzystanie z **europejskiej metodologii Greenways** oraz doświadczeń zielonych szlaków hiszpańskich – *vías verdes* i Europejskiego Stowarzyszenia Greenways (EGWA) w kontekście wspierania rozwoju ekoturystyki i turystyki dziedzictwa wokół Greenways
- Stworzenie sieci tras i szlaków w oparciu o:
 1. **główne osie** - korytarze: GreenVelo, Zielony Rower - w tym w kontekście transgranicznym, Karpacki Szlak Rowerowy, Zagłębie Ambitnej Turystyki w Beskidzie Niskim, EuroVelo 4, Dolina Sanu, Wisłoki, etc.
 2. zaplanowanie **głównych węzłów dojazdowych** - transportem publicznym do destynacji
 3. zaprojektowanie **lokalnych pętli - ofert ekowycieczek i mikrowypraw** wokół głównych korytarzy, eko-atrakcji i lokalnych inicjatyw (promocja i informacja online)
- Włączenie **przedsiębiorców** w tworzenie sieci, szczególnie tych najbardziej aktywnych i kreatywnych (*idea-makers* z regionu).

6TH EUROPEAN GREENWAYS CONFERENCE

SKADI
COUNTRY

EUSKO JA
KULTURA SAILA

TERNO VASCO
TAMENTO DE CULTURA

ASSOCIATION EUROPÉENNE DES VOIES VERTES
EUROPEAN GREENWAYS ASSOCIATION
ASOCIACIÓN EUROPEA DE VÍAS VERDES

Dziękuję serdecznie za uwagę!

www.greenways.org.pl
www.funduszpartnerstwa.pl
www.ekopodrozowanie.pl

Foto: Dominika Zaręba, Marek Piwnicki (Unplash), archiwum Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego i Nadace Partnerstwi

Literatura

Zaręba Dominika, „Ekoturystyka”, Wyd. Naukowe PWN, IV wyd., Warszawa 2020.

Zaręba Dominika (red.) „Zielone Szlaki Greenways. Praktyczny poradnik”

Kamienicka Jolanta, „(Eko)turystyka zielonym rynkiem pracy”, Instytut na Rzecz Ekorozwoju, Warszawa, 1995.

Bricker S. Kelly, The International Ecotourism Society, Presentation on „Trends and Issues for Ecotourism and Sustainable Tourism”, 2012.

“Ekoturystyka w Polsce”, Polska Organizacja Turystyczna, 2016.

Megatrends Defining Travel 2019, Skift, 2019.

Raport z badania krajowego rynku turystycznego. PBS na zlecenie POT, Warszawa 2014.

TIES Global Ecotourism Fact Sheet, Washington D.C. 2006.

The Case for Responsible Travel: Trends and Statistics, CREST Center for Responsible Travel, Washington D.C. 2018.

Tourism and Environment, Council of Europe, Strasbourg 1997.

Tourism Trends for Europe, Commission Européenne de Tourisme, Bruksela 2004.

UNWTO Tourism Highlights, 2018 Edition.

Badania własne i wywiady z ekspertami.

Photo by [Marek Piwnicki](#) on [Unsplash](#)

Unsplash
Photos for everyone

 Search free high-resolution photos

Brands ^{New} Explore ...

Submit a photo

Marek Piwnicki

If you want to use my pics you need to: a) Stop polluting! b) Respect the nature! c) Become vege! d) Be aware!
If not you need to donate via PayPal:marpiwnicki@gmail.com (Just kidding,everything is optional,but at least think about it! 🌍❤️)

 Gdynia | Poland

 marekpiwnicki.pictorem.com

Foto: Dominika Zaręba, archiwum Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego i Nadace Partnerstvi
Rysunki: Iwona Siwek-Front